

7. Van den Broeck E. Didacticism in Charlie and the Chocolate Factory and its Film Adaptations : BA Thesis / E. Van den Broeck. Utrecht : Utrecht University, 2017. 45 p.
8. West M. I. Roald Dahl. Twayne Publishers, 1992.
9. West M. I. The grotesque and the taboo in Roald Dahl's humorous writings for children. Psychoanalytic responses to children's literature. 1999. Pp. 91–96.
10. Worthington H. An unsuitable read for a child? Reconsidering crime and violence in Roald Dahl's fiction for children. Roald Dahl. 2012. Pp. 123–141.

Мойсин Х.В.

здобувачка вищої освіти

Ушневич С.Е.

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри початкової освіти та освітніх інновацій

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

ПОЕТОЛОГІЧНІ ДОМІНАНТИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ВІРДЖИНІ ВУЛФ: ВЗАЄМОДІЯ СИМВОЛІЗМУ ТА МЕТАФОРИЧНОГО МИСЛЕННЯ

***Анотація.** Стаття присвячена аналізу поетологічних домінант індивідуального стилю Вірджинії Вулф – символізму та метафоричного мислення як ключових механізмів художнього смислотворення. Досліджено символічну систему творчості письменниці, де природні образи набувають екзистенційного значення. Розкрито синестетичну природу метафоричного мислення Вулф та механізм символічної метафори. Показано, що взаємодія цих домінант визначає нарративні стратегії та стильові особливості прози письменниці.*

***Ключові слова:** символізм, метафоричне мислення, індивідуальний стиль, модернізм, поетологічні домінанти.*

***Moisyn K.V., Ushnevych S.E. Poetological dominants of Virginia Wolf's individual style: interaction of symbolism and metaphorical thinking.** The article examines symbolism and metaphorical thinking as the key poetological dominants of Virginia Woolf's individual style. The symbolic system of the writer's work is explored, where natural images acquire existential significance. The synesthetic nature of Woolf's metaphorical thinking and the mechanism of symbolic metaphor are revealed. The study demonstrates that the interaction of these dominants shapes the narrative strategies and stylistic features of the writer's prose.*

Key words: *symbolism, metaphorical thinking, individual style, modernism, poetological dominants.*

Актуальність дослідження. Індивідуальний стиль письменника є складним художньо-естетичним феноменом, що формується на перетині світоглядних установок автора, домінант художнього мислення та специфічних мовно-образних засобів. Когнітивна поетика розглядає ідіостиль як систему когнітивних механізмів, що визначають унікальний спосіб художнього осмислення дійсності [1, с. 57]. Творчість Вірджинії Вулф є в цьому сенсі показовою: її індивідуальний стиль визначається насамперед двома взаємопов'язаними поетологічними домінантами – символізмом і метафоричним мисленням, які пронизують усі рівні художнього тексту. Дослідження їхньої взаємодії залишається недостатньо вивченим аспектом творчості письменниці в українському літературознавстві.

Мета статті – дослідити символізм і метафоричне мислення як провідні поетологічні домінанти індивідуального стилю Вірджинії Вулф та розкрити механізми їхньої взаємодії на рівні нарративних стратегій і мовно-стилістичних особливостей прози.

Виклад основного матеріалу. Символізм у творчості Вулф функціонує як провідний механізм художнього смислотворення. На відміну від традиційного використання символів як статичних елементів із закріпленим значенням, Вулф створює динамічні, багатозначні символічні образи, що трансформуються впродовж наративу, набуваючи нових смислових відтінків залежно від контексту та внутрішнього стану персонажів. В. Чиркіна підкреслює, що образність у прозі Вулф є головним засобом організації художнього простору, через який реалізуються ключові екзистенційні теми – час, пам'ять, смерть, крихітність буття [2, с. 147].

Система природних образів-символів у творчості Вулф відзначається особливою смисловою глибиною та внутрішньою узгодженістю. Квіти функціонують як символи життя, краси, швидкоплинності та жіночної автономії: у «Mrs Dalloway» жест Кларис – купити квіти самій – є символічним твердженням права на власний естетичний світ попри соціальний тиск і близькість смерті. Квіткова символіка у Вулф є також символом миттєвості: як квітка розквітає і в'яне, так само людська радість, краса та сама людина є тимчасовими. Цей образ пов'язує естетичне та екзистенційне у нерозривну єдність.

Вода та хвилі репрезентують плинність часу та безперервність свідомості, що особливо виразно розкривається в романі «The Waves», де сама структура тексту імітує ритм морських хвиль [5, с. 112]. Вода у Вулф є амбівалентним символом: вона уособлює і творчу силу свідомості, і загрозу

розчинення, втрати себе. Цей амбівалентний символ набуває трагічного особистісного виміру, якщо згадати обставини смерті самої письменниці. Світло та тінь утворюють динамічну просторово-психологічну опозицію: світло маркує моменти епіфанії та зв'язку між людьми, миттєвості істини, що раптово відкривається, тінь – витіснене минуле й несвідоме, те, що залишається невисловленим. Годинник і дзвони Біг-Бену символізують об'єктивний соціальний час, що перебуває у постійній напрузі з суб'єктивним часом персонажів – текучим, нерівномірним, підпорядкованим емоціям і спогадам.

Важливо підкреслити, що символи у прозі Вулф не існують ізольовано: вони утворюють цілісну систему, де окремі образи відлунюють один в одному, створюючи складну мережу смислів. Повернення того самого символу в різних контекстах і з різними конотаціями є одним із головних структурних принципів її романів. Саме ця системність і динамічність символіки є однією з визначальних рис індивідуального стилю письменниці та свідченням глибинної єдності її художнього мислення.

Метафоричне мислення є другою ключовою поетологічною домінантою Вулф, нерозривно пов'язаною з її символічною системою. Письменниця використовує метафору не як окремий стилістичний прийом, а як фундаментальний спосіб концептуалізації досвіду та побудови художньої реальності. Е. Далгарно переконливо доводить, що метафоричні структури пронизують усі рівні тексту Вулф – від окремих лексичних одиниць до наскрізних образів, що організують цілі романи [5, с. 89]. Метафора у Вулф є інструментом пізнання: через неї письменниця досліджує те, що не піддається прямому описові, – відтінки почуттів, несвідомі імпульси, миттєві осяяння.

Особливістю метафоричного мислення Вулф є його синестетична природа: метафори будуються на перетині різних сенсорних модальностей, поєднуючи зорові, слухові, тактильні та кінестетичні враження в єдиний образ. Р. Гіббс пояснює, що така метафорична насиченість відповідає природним когнітивним механізмам мислення, де абстрактні поняття осмислюються через конкретний чуттєвий досвід [6, с. 34]. У прозі Вулф звук може набувати кольору, колір – ваги, а емоційний стан – просторових характеристик. У «Mrs Dalloway» звуки Біг-Бену описуються як хвилі, що розходяться у просторі й часі, поєднуючи акустичну та просторову метафорику. У «To the Lighthouse» промінь маяка стає метафорою людської свідомості – переривчастої, пошукової, що то осягає, то втрачає істину.

Взаємодія символізму та метафоричного мислення реалізується через механізм символічної метафори: природний образ (символ) стає водночас метафоричною моделлю для опису психічних процесів. Вода є не лише символом плинності, а й метафорою свідомості; світло є не лише символом

епіфанії, а й метафорою розуміння; тінь є не лише символом несвідомого, а й метафорою того, що мова не здатна висловити прямо. Ця подвійна природа образів – одночасно символічна й метафорична – визначає унікальність поетики Вулф і відрізняє її від інших модерністів, у яких символ і метафора, як правило, функціонують більш автономно.

Взаємодія цих домінант безпосередньо визначає наративні стратегії письменниці. Техніка потоку свідомості структурується через повторювані символічні мотиви та метафоричні паралелі, що створюють асоціативні зв'язки між різними часовими планами та свідомістю різних персонажів. Науковець С. Безірджіліоглу показує, що ліричність і ритмічна організованість потоку свідомості у Вулф, на відміну від хаотичності Джойса, досягається саме завдяки наскрізним символічним і метафоричним структурам [3, с. 78]. Якщо Джойс у романі «Улісс» прагне до максимально точного відтворення хаосу свідомості, то Вулф надає перевагу ліричній організованості: її потік свідомості є не безладним, а естетично впорядкованим через систему символів і метафор.

Дослідниця В. Сотірова доводить, що вільний непрямий дискурс у Вулф функціонує як простір, у якому символічні образи та метафори персонажа і наратора взаємопроникають, створюючи ефект злиття суб'єктивної та об'єктивної перспектив [10, с. 143]. Завдяки цій техніці читач одночасно перебуває «всередині» свідомості персонажа й отримує естетичну дистанцію, необхідну для сприйняття символічного виміру тексту. Вільний непрямий дискурс у Вулф є, таким чином, не лише наративним прийомом, а й простором реалізації символічно-метафоричного мислення.

Мовно-стилістичні особливості прози Вулф є прямим вираженням її поетологічних домінант. С. Макніколл підкреслює, що ритмічна організація тексту, складні синтаксичні конструкції, повтори та паралелізми підпорядковані завданню розгортання символічних і метафоричних образів у часі читання [10, с. 56]. Феміністична перспектива Вулф органічно вписується в її поетологічну систему: символи жіночної автономії та метафори жіночого досвіду є інструментами переосмислення традиційних наративних форм [9, с. 201].

Висновки. Символізм і метафоричне мислення є взаємопов'язаними поетологічними домінантами індивідуального стилю Вірджинії Вулф, що визначають усі рівні її художньої системи. Символізм реалізується через динамічну систему природних образів (квіти, вода, світло, час), які набувають екзистенційних смислів і функціонують у складній мережі взаємовідношень, а не як ізольовані елементи. Метафоричне мислення, засноване на синестезії та перетині сенсорних модальностей, є фундаментальним когнітивним

механізмом концептуалізації досвіду та пізнання того, що не піддається прямому вираженню.

Таким чином, взаємодія цих домінант виявляється у феномені символічної метафори, де образ одночасно є і символом, і метафоричною моделлю психічного процесу. Саме вона визначає техніку потоку свідомості, вільний непрямий дискурс, ритмічну організацію прози та феміністичну переінтерпретацію традиційних форм, формуючи унікальну художню систему, відмінну від поезики інших модерністів. Отже, перспективи подальших досліджень – детальний аналіз символічно-метафоричних структур окремих романів Вулф та порівняльне дослідження її поетологічних домінант на тлі англійського та континентального модернізму.

Література

1. Воробйова О. П. Когнітивна поезика: здобутки і перспективи. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*. 2017. Т. 20, № 2. С. 53–65.
2. Чиркіна В. М. Образність як засіб організації художнього простору роману В. Вулф «Місіс Деловей». *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2021. № 22. С. 145–152.
3. Bezircilioğlu S. Stream of consciousness technique in Virginia Woolf's three novels. Ankara: Hacettepe University, 2008. 189 p.
4. Cohn D. Transparent minds: Narrative modes for presenting consciousness in fiction. Princeton: Princeton University Press, 1978. 331 p.
5. Dalgarno E. Virginia Woolf and the migrations of language. Cambridge: Cambridge University Press, 2016. 214 p.
6. Gibbs R. The poetics of mind: Figurative thought, language, and understanding. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. 527 p.
7. Goldman J. The Cambridge introduction to Virginia Woolf. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 148 p.
8. McNichol S. Virginia Woolf and the poetry of fiction. London: Routledge, 2018. 196 p.
9. Roe S., Sellers S. (Eds.). The Cambridge companion to Virginia Woolf. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 272 p.
10. Sotirova V. Consciousness in modernist fiction: A stylistic study. London: Palgrave Macmillan, 2013. 267 p.
11. Stockwell P. Cognitive poetics: An introduction. 2nd ed. London: Routledge, 2020. 218 p.